

597

verkocht.

dezelve afzonderlyk

alt ieder

L

69

Algemeene Bibliothek

1

'T PAUWEVEERKE

OVERBETUWSCHE VERTELLING

DOOR

J. J. CREMER

LEIDEN, A. W. SIJTHOFF

7'

'T PAUWEVEERKE

OVERBETUWSCHE VERTELLING

DOOR

J. J. CREMER.

VIERDE DRUK

TE LEIDEN, BIJ A. W. SIJTHOFF

't Was 'en oavend as room, zoo zuut, zoo mild, zoo smêjig. Heit, miseroabel heit was 'ef doags gewêst; die van de merkt uut stad weerum kwiemen, zeiën dat 'et weerglas viefennegentig groad had gestoan, en dat 'r van de hits twee minsen mors dood gebleven, en drie keujes op de merkt woare kapot gegoan. Een van de schepershonden te D. was roazend gewêst, en had, eer ie van Teunis 'et schot kreeg, 'en schoap en 'en kalkoensen hoan gebêten van geweld. Luitje van boer Balders die met botter gemerkt had, was deur Huibert van de Hoazekamp toen ze noar huus ree, ien 'en overval van de wermte, op 't hittekerreke gevonden. Huibert was 'r arg van geschrokken, — hoe ligt had de kar van den diek kunne sloan — moar, 't vlugge perdje had ie gevat, Luitje had ie bijgebracht en voorders tot bij huus gerêje.

Arg, heel arg was 't gewêst, moar nou — nou was 't as room en hōning. Tegen zessen was de locht oan 't smerren gegoan; donderkoppen van moord en geweld; wolken as inkt. Van halfzeuven tot zeuven had 'et geborreld en gerommeld, stik oan den Woalkant. Verdrêjd! wat had de weind gezwiept, krek asof de boomen d'r uut en de schorsteenen d'r af zouwen; en 't vuur?.... niet gelicht moar gesist had 'et deur de locht heer. Die 't niet gezien had zou 'et zeker niet geleufd hebben zoo straf as 't goeng. De donder?.... roatelslag op roatelslag had de

gloas' doen dreunen — mins, mins! die twee veural! — die erste! nee, die tweede!

Veul volk had 'et arg ien 't lief gehad ; veul ien 't heufd; rhimmetieke ien al de lêje.

Teun die met de broodben liep, was onder 'en wilg goan zitten en had, ien den zeuvenden wilg van heur af, Gods vuur zien sloan dat 'r geen splint oan heel bleef.

Koatje Gruun, de ouwe ziel, was ien de donkere bedstee goan liggen, ze was zoo benauwd dat God heur kwiem hoalen; starven wou ze wel, moar as 't wêzen kos niet ien den toorne. Ze had zoo veul kwoad gedoan. Zundags 'smiddags met de kark wel is overgesloagen en wel is »nee!» tegen 'en ermen schooier gezeid.

De mansluu oan 't veerhuus of ien de Roskam, hadden de kloare vergêten die gekommandierd was. Eenigen zeiën bij d'r eiges, dat ze, verdrêjd! nooit meer zuupen, en anderen, dat ze nooit meer pruuve zouwen. Harrejenig wa'n licht!! moar, 'en rêgen as botter. Goddank, geen hoagel ien 't darp en nou — klokke acht, was't 'en weerke as room!

Dat 'et 'en oavend as room en hönig was, dat vond boer Hannes Balders ook. De zware stortregens hadden den uitgedroogden grond kostelijk gedrenkt. Specie was er uut de locht gevallen.

Nu en dan stippelde het nog, maar 't wou niet zeggen, en 't koeltje dat de popels deed klepperen, bracht nieuw leven en verfrissing aan.

Boer Balders — gewoonlijk de groote Hannes genaamd — liep zijn erf rond; naast hem huppelde een ventje van nauwelijks vijf jaren, die er pret in had om in iederen regenplas te trappelen — as 'en perd, dat 'em de klonters um de been' vlogen.

't Rook lekker buiten, o zoo lekker, en Balders stak

zien neus ien de locht, en sloeg de erms op zien rug, en liep, en zag dat de weit-oaren zwollen; dat de appels ien den bongerd kleurden; dat de tabaksbloai' op 't oog weg, oanwiessen; en hie stak zien neus nog spitsen ien de locht en zei bij zich eiges: »Mins! mins! wa'n malsigheid!" nam 't jungske bij 'en hand en liep nog is wiejer, êfkes op den diek oan.

»G'n oavend Hannes; dag Wim, dag jungske," sprak een man die van de dijkzijde kwam aanstappen en kleiner dan Balders was, maar wel — 'et snit van zien foacie had.

De groote Hannes had beste klare oogen, en de zon die op't ondergaan was, scheen achter de wolken, maar evenwel kneep Hannes half zijn oogen dicht, krek — krek as de stadsjonkers ze kniepen as z'en mins kennen, moar liefst op 'en afstand houwen en 'em kwoazie niet thuus kunne brengen; toch zei Hannes: »Zoo bin i e doar...?"

»Gruujzoam weerke," hernam de ander, die de eenige eigen broeder van de groote Hannes Balders was.

»Dat geet nog al," zei Hannes en voegde er bij: »Doar zu'j apperent meer af lachen as ikke."

»'t Is 'en groote zêgen," zei Arie Balders, »moar toch", voegde hij er langzaam bij: »'t was al geen zêgen wat 'r uut de locht viel."

»Hê?" zei Hannes en uit zijn oogen straalde iets vreemds.

»Mien weit en rog onder D. het doanig smeer van den hoagel gehad," antwoordde Arie, »'k bin d'r heer gewêst, moar mins 't was 'en mankeliek gezicht; 't leit plat as 'en oal."

»Zóo, is doar hoagel gewêst?" zei Hannes koeltjes: »'t is oarig dat i e d'r altied van langs kriegt, en ikke bijkant nooit. Loat 'r één kommen die zóo'n gewas het as ikke."

»'t Is 'en zêgen van God," hernam Arie: „wês er dankbaar veur, en gleuf moar vrij Hannes...."

»Wa'k te denken en te gleuven heb, dat he'k van ou niet te weten; wa'k bin dat bin'k deur mien eiges, dat bin'k jungske; deur gezonde harsens Goddank! deur 't begriep wat 'en mins oan zien eiges as mins verplicht is; zie je, nou weet ie 't ien ens.»

»Kiek Hannes,» hervatte de broeder: »da'j deur Gods goedheid gezonde harsens en zêgen hebt doar zie'k blied um, dat weet ie, en 'k zou . . .»

»Nee menneke, nee,» viel Hannes hier in: »doar bin'k nog zoo zeker niet van; loawwe mekoar geen meiske nuumen, of j'ook grinniken zoudt as Oarie geen hoagel en Hannes ze wel had.»

In een nederig onderworpen stemming had Arie Balders de verwoesting aanschouwd die zijn korenvelden getroffen had. 't Was Gods weer gewêst. Bêter deur Hum dan deur de minsen. Ien de hoagelkast was ie niet en groote schoai had ie — moar — zou 'et ook dreug brood wêzen wat ie 's weinters met z'n huus zou êten, morren zou ie niet. Vromer of bêter dan Joapik die ook hoagel had, was ie geen spier: »Dus jungske,» had ie tegen zich eiges gezeid: »hou de moed moar ien 't lief; 't weer is nou gruujoam, wie weet hoe 't nog meelupt; 't duut mien plezier dat de schoai niet algemeen is; zie de garst van Hannes, wat steet ie gelp; — 'k het 'r toch schik af da'k met Gods hulp oan Hannes geen hoareke gries wuns. Bruur Hannes! — verrechtig ge woart zoo'n goeie jong, en perjen ge zoudt zoo'n bovenste beste mins wêzen, moar de kop most wat lêger, ge kiekte van te hoog.»

Zoo was Arie den dijk afgekomen en op zijn rijken broeder toegestapt, en, toen hij: »G'n oavend Hannes, gruujoam weerke,» gezeid had, toen had zien engel hum ien 't hart gebloazen; hie had oan voader en moeder gedocht, — geen kriezelke hoat of jaloersheid had ie ien

't lief gevuld. Hannes was zien bruur, zien oudste, zien eenigste.

Of hum dat: »Nee menneke, nee!» ook rauw op 'et lief viel ....!

Hannes blaasde toen hij zijn broeder die harde woorden had toegevoegd.

Arie keek voor zich; 't spreekwoord: »Zoo as de weerd is vertrouwt ie zien volk,» hield hij maar binnen. »Hannes,» sprak hij na eenige oogenblikken van stilte, zacht en ernstig, »he'k oe ooit met schële oogen oangezien umda'j rieker, veul rieker bint dan ikke? He'k oe ooit ien't minste gevraagd, zelfs ien't joar toen'k twee bees-ten kapot had en 't karperd ien droes veur den kop most schieten? Nee dat he'k nooit! en krek zoo min he'k oe ooit benijd; moar weet ie wa'k wou Hannes, en wa'k dukkels bid ....? 't is da'j 't heufd ....»

»Moar zou 'k dan nou, veur den dit en den dat ....» viel Hannes gram en met afgebroken woorden in, »gek genogt wêzen um me deur ou is de lês te zien lêzen? Mo'j oe baloorigheid um den hoagel is oan Hannes lochten? 'k Mot zeggen menneke, da'j ien die hooge karkbank al 'en oarige slag van den meulen heb beet gekrêgen. Ge bint ook karkvoogd hê!? 't is 'en plenkske dat ien ou kroam past; — 'k zou 't veur tien stuks vee niet wêze willen. Een woord dan was ik benuumd geworden.» — Hannes lachte leelijk: »Nou karkvoogd! prêk bij 'en ander heur; prêk bij oe Lieske. Toen ze as dern achter de koei' huujde, het ze apperent nooit zooveul wiesheid heure bulken. Gegroet karkvoogd!» Wat drukte hij raar op dat woord. »Gegroet! Kom Wimpke, kom jong, we goan wecr noar 't arf toe.»

Balders stapte deftig heen. Arie zei: »G'n oavend Hannes,» en, terwijl hij in 't voorbijgaan den blik op het

jongske wierp, dat, achtergebleven, perdsbluumkes plukte, tastte hij in den zak, haalde een blozende rogpeer te voorschijn en zei: »Zou'j die lusten mien jungske....?»

»Nou, of ik,» sprak Willem en greep naar de vrucht.

»En wat zeg ie nou?» vroeg Arie toen hij den kleine zijn peer had gegeven.

»Dank oe oome,» riep Willem verheugd, en vroolijk liep hij zijn vader na.

Arie had er schik af.

»Woar hei'j die mooie peer gevonden, mien jungske?» vroeg Hannes.

»Van oome gekregen.»

»Van oome, van die....? 't Is 'en zoere! Onriep! We hebben d'r eiges genogt. Vort 'r mee!» — Klets! — en de peer viel bij Arie op den grond neder.

Willem greinde. Hannes suste zien lieve menneke, dat ie moar stil en moar zuut most wézen. Van anderen most ie nooit wat nemen, ze hadden eiges genogt. Moerbessen zou ie bij de mik hebben as ie thuis kwiem, met sukker d'r bij, en Hannes liep statig met het pruilende jongske voort.

En Arie.... Arie zag nog eens om, en toen — vóór zich in 't westen; 't zunnene speulde zoo zacht over 't weiveld, 't zunnene zonk, moar.... 'en neie mergen die kwam 'r — zeker!

Dat was zeker de honderdste keer geweest, dat Arie, sedert zijn huwelijk, den broeder welwillend genaderd, doch telkens, zooals nu, onheusch door hem was afgeketst.

Had ie dan dóarien zoo arg onneuzel gehandeld, dat ie Lieske, zien beste wiefke! véur twintig joaren trouw

had gegeven? Ze was moar 'en errebeidskiend gewêst en ze had veultieds beesten gehuujd, moar — had ze ook geen bekske gehad as 'en meizuuntje en 'en hartje zookloar as 't woater uut den welpu...? Hannes had duk, okrek zoo duk as Oarie eiges, noar Lieske gekeken, moar Lieske had 'em altied afgepoeierd en weg gekasseboend zooveul ze moar kos, went ronduu gezeid, tot trouwen zou Hannes nooit gerezelevierd hebben, doartoe zou Lieske hum veuls te min en veuls te ermoeiig gewêst zin. Hannes had 'en tikske van den weindmeulen weg, nog al 'en oarig tikske; ien stad zouwe ze zeggen: dat ie van 't hunje gebêten was.

En, Arie was met Lieske getrouwd, en Hannes was nijdig gewêst um 't schandoal, en had eiges 'en dikke knappe dern genomen, die schijven had als hoaren op 't heufd; 'en boerderij van moeders verstarf, 'en swiet sloeg as 'en keuningin, moar geen bekske as Lieske had. Van 't hartje doar wiwwe moar niet van sprêken, went ze stierf ien de kroam van 't erste dernje — van 't oarige Luutje.

Dat trouwen ien 't mindere had Hannes arg tegen zien bruur gezet, moar — of Hannes al ien onmin met Oarie was, en of Oarie ook 'en zwêvelstok was, tegen Hannes 'en bargroei, toch was Oarie krek zoo min bekanterig of jaloers op Hannes, as 'en nachtegoal op dén zang van 'en kikkert; toch was Oarie met de zienen, zelfs ien bitter slechte joar', gelukkiger dan z'n rieke bruur, en toch ook was ie veul meer de vrind van al wat goed docht, zoodat ie, 'en joar gelêjen, tot karkvoogd benuumd was.

Arie tot kerkvoogd benoemd! dat was de nekslag voor de broederliefde. Oarie karkvoogd en Hannes d'r buiten! kos 'et wel arger? 'En koale hakklouwer was Oarie en anders niks; zoo'n kwoazie vrome, krek as z'n wief; d'r

zou nog wel 'en tied kommen dat Oarie met z'n zeuven-span d'r onder deur most; dan zou Hannes ook is z'n kópke volgen, krek as Oarie met trouwen gedoan had, en zeggen: »Ielk z'n eigen gang;» dan zou ie ook schik hebben um te zeggen: »'En mooie karkvoogd die zich eiges niet bevoogden kan;» dan zou ie....

Met soortgelijke denkbeelden vervuld, zien wij den grooten Hannes met Wimpke, het hek van zijn hofstede Het Bijenveld binnengaan.

Nog altijd is het lekker huiten.

De kiepen en kalkoenen zin ook 'en kertierke langer van stok gebleven vanwegens de frissigheid. Watte mooie kiepen en kalkoenen! krielekes, kosjensiena, goudloakens, geen mooiere ien de heele Bétuw!

»Zoo Nieuwton, zoo kerlje!» zegt Hannes en streelt een pseudo Newfoundlandschen hond die bij de groote schuur voor 't hok ligt; die — volgens zijn meester — 'en hond is zoo as 'r nooit een op 'en boerenarf liep; 'en hond, die hum — Hannes — zou veinden onder duuzenden, en 'em uut 'et wouter zou hoalen zoo a'j't nooit gehoord had.

'En klein eindje wiejer zat de groote pauw, met z'n mooien steert achter, en z'n lillik wiefke noast zich, op 'en dooien tak van 'en eik, die — volgens Hannes — de oudste eik uut de Bétuw — wat zei ie! misschien de oudste eik uut 't heele land was, en lang véur Christus z'n tied bestoan had.

Hannes gevoelde wanneer hij dit verhaalde, altijd een schier onoverwinbare neiging om er bij te voegen: »En 'k het 'em eiges geplant mins, met deze handen toen 'k nog 'en jungske was.» Maar — gezeid had ie 't nooit.

»Kiek is voader,» riep Wimpke op den hooggezeten pauw wijzende, »doar hengt 'em 'en veereke los.»

»Met de nattigheid,» zei Hannes, »wacht, as 'k oe ien de hugt hou, dan zu'j d'r bij kunnen; kom hier; veur-zichtig dat ie niet op den hoal geet.»

't Jongske, door Hannes in de hoogte getild, greep het veertje en had er schik in. En Hannes kietelde Wimpke onder zien neuske d'r mee, en 't kriebelde wel, moar 't was toch oarig; en speulen mocht ie d'r mee totdat ie noar bed zou. Moar toen — toen nam Balders 't pauweveerke weerum: en docht: »As de pauw die dinger is kwiet was, wa'n lillekert zou ie wêzen.» 'En oogenblikse loater sloeg ie den klampbiebel open; lei 't veereke d'r ien; keek bij geval ien 't spiegel, en — streek zich spit-sig de hoar' op.

Reeds een paar malen noemden wij een boerinetjes-naam zonder de eigenaresse op den voorgrond te brengen. Zie, daar zit ze; 't is Luutje Balders; Luutje, die haar eigen moeder verloor toen ze veur 't allererste klerkes droeg, en veur drie joar, Willems eigen, hoar stiefmoeder mee noar 't graf brocht; woar ze van gehouwen had arg en veul, en die ze nog miste ielk oogenblik meer as ze zeggen kos.

Daar zit ze, en aan de oogen die flets staan, en aan den doek die om 't hoofd zit geknoopt is het te zien — dat ze niet'fiks is ien 't heufd, en muu is, en af.

Als we Luutje, zelfs in dezen oogenblik bekijken, dan moeten we volkomen recht laten weervaren aan het oordeel der boerenknappen, die 't meiske onder de bovenste dierkes van 't darp rékenen en zingen:

Luutje, met d'r mooie snuutje
Is nog zuuter as 'en kluutje.

Daar zit ze, we hoorden 't al; ze is met de hitte-kar naar stad geweest, ze is van d'r zelve geraakt en — toen ze de oogen opsloeg, toen heeft ze Huibert van oom Arie van de Hazekamp bij zich gezien. Huibert, de flinke, de ronde jong, de vroolikke kiewiet van school; de eerlikke Huibert die nooit geen drie zou zeggē as 'et twee was; die schrieven en rékenen kos as 'en meister, en spoaien en heujen as de beste arbeidsmins. Ze had Huibert noast zich gehad, Huibert, die negentien, en 'en joar ouwer dan zij was. De goeie jong had hoar verrechtig 't lêven gered; hoe ligt had Kobes — zoo heitte de hit umdat ie van buurman Kobes gekocht was — hoe ligt had Kobes 'en drêj te kort nemen en 't kerreke van den hoogen diek kunne smieten. »Goddank!» had Huibert gezeid, »Goddank! da'j de eugskes weer los duut; 'k meinde verrechtig da'j.... da'j.... Loak 'et niet nuumen; 'k zie arg geschrokken.»

»Woar bin'k?» had Luitje gevraagd.

»Bij mien!» had Huibert gezeid.

Luitje had 'et geheurd en begrepen, moar gezeid had ze niks. Des te meer had ze gevuuld.

En wát had ze gevuuld? Veul veur Huib, alles veur Huib, nog krek zooveul as toen ze soam véur schooltied, rondum de iepebeumkes »rooie vos wat hei'j gedaan?» speulden; nog krek zooveul as op den oavend toen Huib, noa den dood van stiefmoeder, hoar achter 't elzenbuschke bij 't karkhof, greinende gevonden en gezeid had: »Luitje, as 'r één is die oe nooier met troan' ien de eugskes ziet as ikke, dan za'k geen Huibert hieten; loa'k z'oe afvégen Luitje, moar gleuf mien, lêvenslank zou'k z'oe wegkussen willen, a'j moar mien henneke woart.» Krek — nee méer nog vuulde Luitje veur Huibertnêf as toen. Hie had heur verrechtig 't lêven gered, en — meegoan of binne-

kommen had ie geen ens gedorst, went voader.... A'j van den duuvel — zeit 'et sprêkwoord: voader kwiem de keuken ien.

»Wat schort ou weer Luutje?»

»Nog 'en bietje ien 't heufd van van middag voader.»

»Eigen schuld, eigen schuld!» gromde Balders: »Waarum den hoed thuis geloaten en bloot ien de muts op 't kerreke goan zitten....? He'k 'em niet eiges uut stad meegebracht! 't Was de duurste die 'k kriegen kos, moar, 't leek ou weer niet. Hei'j 'em wel één keer op 't heufd gehad?»

»Noar de kark voader, moar ze lachten d'r um; de hoed steet te zwierig.»

»Ze lachten d'r um! ze lachten d'r um!» riep Hannes toornig: »wie lachten d'r um! die koale jakhalzen hier? De derns van Pouwels misschien....? Bekanterigheid is't en anders niks! Heur ie, van nou afoan zu'j oe klêjen as 't past. Dóar, boven ien 't kammenet, he'k ze liggen de schijven, méer as iemand ien 't darp. Loat 'r één uut de Bêtuw teger Hannes Balders opstoan! Moar ou Luutje,» vervolgde hij bitter, »ou ploagt 'en geist die ien 't gemeine velt; as 't ien oe kroam kumt dan zu'j met 'en schooier deur 't darp goan; dan zu'j kruupen ien hok' en goat' um suupkes en vleiskes te brengen. Géven is goed, moar zóo, da's ongodsdienstigheid, zeg ik! Ge proat veul van God en 't gebod, akkoord meseu! moar dan wi'k ook da'j zult weten dat God met wiesheid standen ien de wereld het geschupt; d'r zin groote en kleine Luutje; d'r zin rieke en schroale; as 'k groot en riek bin dan he'k te kommen-dieren, zie je; as 'k klein en erm bin dan neem ik den hoed af en mot simonblê speulen. Hei'jt begrepen....? Zuuk 't fatsoen; as de derns ien 't darp schots of sits droagen, koop dan zied, wat kan 't mien schêlen! Wi'j meer kon-

verzoasie? verzuuk de juffers van den burgemeister; ge-
 leuf moar vrij, die zouwen meer as gern met ou willen
 umgoan; en Oarend, die op studie is . . . die zou de kous'
 van de been' loopen um ou ien 't höske te kriegen. —
 Nou, of ie 't heufd schudt of niet, ik zeg oe dat 'et waar-
 heid is. 't Was giesteren nog da'k 'em bij de woai oan 't
 vissen vond. Natuurlik nam ie zien pet af. »Wës gedekt
 kammeroad,» zei ik. — »Hoe geet 't mienheer Balders?»
 zaidie: »hei'j nog geen kramp ien de vingers van't kepun-
 nekes knippen? Hoe geet 'et thuus?» vroeg ie ook:
 »Luutje nog altied gezond? Verrechtig, mienheer Balders,
 doar zou'j ien Uitert op de Kaskieno's — of hoe zaidie
 ook? — swiet mee sloan,» en — toen'k bij 'em goeng zit-
 ten op de heining, toen was ie o zoo verheerlikt, en pre-
 zentierde me segoartjes uut 'en buul van pauweveerkes,
 en zei gedurig 't een of ander, ook, da'k sprêkend op de
 gofverneur van Uitert leek, veural van achteren; en da'k
 is bij 'em oan most kommen as'k ien Uitert kwiem. Op
 z'n kast — zoo heitte zien stedeerkoamer — had ie 'en
 sleup van oarige dinger stoan, doar ie mien eurdeil wel is
 over heuren wou; 'en vleugelpiejano had ie 'r ook, en —
 nou mo'j is heuren Luutje — hie roaide, da'k zoo'n dink
 ook veur ou zou koopen, dan ko'j mettertied, a'j volleerd
 was, op 't meziekerset speulen, dat dêje z'ien Uitert al-
 legoar; en Frans en Duuts en Engels most ik oe leere
 loaten zaidie, en dan lachte ie ielkreis zoo witjes, en dan
 docht ik: Jungske, jungske, ge vist oan twee-kanten; ge
 vist op boars en op Luutje, hê, hê, hê! »Kom moar is
 oanbouwen,» zei ik ten leste, en 'k gaf 'em de hand, nou
 of ie verheerlikt was!

»Lachte ie gedurig voader?» vraagde het meisje met
 nadruk terwijl ze even haar vriendelijke oogen opsloeg.

»Witjes! O zoo witjes!» verzekerde Balders, en met de

armen op den rug en 't hoofd in de hoogte stapte hij deftig de kamer rond, en 't meisje herhaalde zacht bij zich zelve: »Lachte den Oarend?» en twee groote tranen welden haar op in de oogen: De minsen, ze lachten d'r um.

Éen is er nog van wien we wel gehoord maar dien we nog niet gezien hebben.

't Is negen uren in den avond. — Huibert Balders, Aries oudste jongen, loopt met 'een roode kleur den boomgaard rond, en 't land over, den weg op, en weer terug, en altijd ziet hij strak, en altijd ziet hij droevig.

»Woarum niet,» denkt Huibert, »woarum zou 'k 'et loaten? 't is de eenigste kans op geluk en op veurdeil. Wat 'en ramp met dien hoagel! Die goeie voader! wat zei ie geleuvig: »Alles kumt van boven, schoai en zêgen; wêst tevrêje vrouw en kienders, 'en stukske vleis of spek te min zal niet schoaie: eerdappels genogt op 'et land, en brood zuwwe ook wel hebben.» Die beste moeder! wat zag ze bleik en wat had ze gegreind. Netje 't zwakke dernje, zou nou moar zeldzaam wat versterkends veur de butjes kunne kriegen; 't goeng achteruut van joar tot joar, en, toch meinden de minsen dat ze geld hadden, umdat — umdat eum Hannes óok Balders heitte.

Wóarum zou ie 't loaten...? zien eenigste lêvenshoop was... Luitje!

De eenige steun veur voader en moeder kon 't geld worden van.... Luitje.

Is dat spulleke wel zuuver?

Nee — 't goeng um de duiten; niet allinnig veur hum as de man, moar, veur de heele femielje. En toch, 't spulleke was zuuver. Verrechtig! as glas! Lief had ie 't meisike, méer as 't bloed in zien oajers; 't geld dat onnut

lag, zou steunen en weldoen. — Hiew ze van hum . . . ? Joa! joa! dat dee ze; perjen! dat dee ze; dat had ze met d'r eugskes, met d'r henjes, met d'r lipkes gezeid: »De bovenste bin gij en de bovenste zu'j blieven, al had ik noast 'en ander veur den prékstoel van »joa' motte knikken.»

Noast 'en ander veur den prékstoel »joa'' knikken; zij — Luutje? Zij noast 'en ander! — Welke ander? Wie? Nee, nooit van z'n lêven! Huib is d'r ook nog; en knikken kos ze niet as ze 't eiges niet wou. Eum Hannes kos hum mis-schien 'et gat van de deur wiezen, — moar as ie dan wiest dat Luutje deur hum uut 'en lillik gevoar was gered; as ie vrindelijke taal heurde, gemuujzoam en rond toch d'r bij, zou ie dan baloorig wêzen en »nee'' zeggen . . . ? Och! de minsen zin duk bêter as ze lieke willen.

Zoo dacht Huibert, en altijd liep hij rond, en, dat het al donkerder werd, daar gaf hij niet om. »Mergen, mergen!'' sprak hij ten laatste bij zich zelven, »mergen, as Onze Lieve Heer 't zunnেকে weer noar deez kant van zien wereld loat kieken. Wa'k doen wil is zuuver; kwoad kan 't niet wêzen. Wat goed is, wil God. Goan za'k, dát za'k!''

En met dit besluit keerde de jongen huiswaarts; wenschte de zijnen een goeden nacht; ging naar zijn kamertje; legde zich te bed, maar toch — hij sliep geen spier. Gedurig had hij wel de oogen dicht, maar dan was 't nog erger; dan zag ie 't mussengeweer niet langer, bij 't schiemerlicht, ien den hoek van zien cel; de schoen' nie meer onder den stoel stoan, en de bokspiepen d'r overhangen; dan zag ie de sterrekes nie meer, deur de ruitjes heer, ien de locht flonkeren, moar — dan zag ie tegen 'en zwarten muur uitkommen: Luutje . . . oan 't schreien; zien voader . . . z'n moeder . . . de bruurkes en dernjes . . . oan 't schreien; de koei', de kalver', de schoap' ien 't land,

de keujes ien 't schot.... alles oakelik oakelik, en — dan dee ie de oog' moar weer open, dat ie liever 't mussengeweer, en de schoen', en de bokspiepen zag, en veural de sterrekes, die vroolik en vrendelik hum toeblonken asof ze doar zeien: Hier oan den hemel is altied licht.

De morgen is aangebroken. Hannes Balders is opgestaan. Willem — zien hertlepke, die altied bij voader ien de bedstee slupt — Wimpke slaapt nog, en de appelbloesems liggen hem op de wangen.

»'En lief jungskel!» denkt Hannes terwijl hij met de handen op den rug zijn zootje beschouwt: »da'j van zoo'n keind zoo houwen kunt! 'en knap jungske ook; d'r zit wat veurnoams in zien tronie, heel wat anders as de fieselemies van andere darpskiender. Mien neus het ie kloar: mien heuge vurheufd; alles krek! Dat zal 'en mins worden um swiet mee te sloan. Boer!? 'k Wou nog liever; nee den grooten weg zal ie op; krek as burgemeisters Oarend, noar de Uiterse akkedémie; veur officier kan ie óok goan, krek wat ie wil. — Doar dréjt ie zich um. — Wa'n oarig kerlje toch. William Balders! joa, joa, 't bloed zit 'r ien.»

't Was alsof de groote Hannes nog een voet grooter werd, toen hij op een mahoniehouten siffenjeere toetrad. De lā trok hij open. Links lagen de pampieren. Met een handvol treedt hij terug, en zet zich in een groenlederen rugstoel. — Krek zóo had ie d'r een, ien stad op 't hof, veur den president gezien.

»Hier steet 'et,» smuuspelde Hannes terwijl hij een Oprechte Haarlemsche van eenige jaren herwaarts opensloeg. »Hier, Uut Londen:

»Lord William Balders is met een bijzondere zending van zijn gouvernement naar Frankrijk vertrokken.»

Op den eigen stond goeng d'r buuten 'en kalkoense hoan 't roam veurbij. Puts!! Piets!!!! dee ie. — — Krek z'n boas!

»Wonder, wonder!» denkt Hannes: »wonder da'k 'r toch nooit 'en toal op geheurd heb. Mien brief sting op pooten,» en weder — wie weet voor de hoeveelste maal — leest hij het kladschrift van den brief dien hij schreef, den brief die luidde als volgt:

»Meseu Lord William Balders!

»Uit de Haarlemmer van den 6de dezer heef ik gezien dat uwees krek heitte as ikke en dat Uwee Lord naar Parijs goeng. Daar zij ik over doende den heelen tijd, went ik heef bezonder veul familiezwak. As ge nou — docht ik al — over Holland, laa'k zeggen Gelderland, bijname over E... in de Betuw, terug goeng, en 't Bijenveld opzocht, dan kosten we mekare is zien en spreken. Da'k van aadel bin, dat geleuf, maar dat weet ik toch niet. Ge hebt hier 'en Balders die metselaar is, maar dat besteet zich geen haar. As'k zeg da'k honderdendertig mergen land onder de ploeg en honderdenvieftig stuks vee in 't land heb dan lieg ik geen schepel of kalf.»

Alleen die honderden er bij waren abuis.

»As ge kumt, Lord William Balders, — nef za'k maar zeggen, — zal Uwee zien dat 't spulleke zien man wel weerd is. Ziede ook getrouwd, en heb ie kienders? Ik heef m'n tweede. Van mien eerste heef ik een aardig deernje, evel zonder veul begriep. Den dag naa dat ik oe naam in de krant zag, kreeg Sanne — zooheit mien tweede vrouw — 'en jongske, en nou staai ik er op dat hij ook William zal

heiten. A'j peet wilt wezen en doopgetuige, dan mot Uwee Zondag over acht hier zin, dan vel ie met de neus in 't vet ook um de slagt. As oe de reis te kras is, dan za'k oe den buul wel is vullen; k wou wel gern, Uwee bij den doop naas me sting. Dat ik denk dat we familie zin, zit 'em ien 't woord van mijn grootvader die zei, dat zien broeder naar ou land was gegaan. De groetenisse van Sanna en Lui-tiena en Williammeke die we voorders Wimpke zullen hieten, en blief ik Meseu Lord William Balders, bij ok-kazie antwoord, Uwee toegenegene neef,

Hannes Balders."

Het is misschien niet geheel overbodig om hier vluchtig aan te stippen, dat het schrijven van zulk een brief, een schets is — ofschoon van verre — naar 't leven genomen.

Geen woord was er op dien brief teruggekomen. In den beginne had Balders aan jan en alleman gezegd, dat ie 'en Lordschap die zien eigen nef in 'en rechte lien was, op den doop van z'n jungske wachtte; maar, toen de groote Hannes één, twee jaren tevergeefs gewacht, en menigeen al eens over den Engelschen Lord-nef gelachen had, toen had Hannes er van gezwegen, stil gezwegen, en slechts wanneer hij alleen was keek hij zooals nu, zijn opstel nog eens in, en sloot het met de courant weer in de hooge latafel. — Rondut gezeid, ien stee van 'en brief schrieven was ie d'r wis op uutgetrokken, over Pries noar Londen, as ie zooveul splint had gehad, as ie gern wou dat de minsen 't gleufden.

»Tik! tik!» klonk het op de ruiten. — Kees de arbeider stond buiten, en riep naar binnen: Boer Balders, d'r is 'r één die oe spréken wou."

»As 't Levie um de ossen is, zeg moar, da'k er mergen mee noar de merkt wil."

»Nee, 't is 'en ander.»

»Wie?»

Kees heeft zeker de vraag, die anders luid genoeg gedaan werd, niet gehoord en kijkt onnoozel.

»Wie?» roept Hannes luider.

»Och dinges, hoe heit ie ook — za'k moar zeggen...» prevelt Kees.

»Nou, loat 'em op 't diekkämerke, ik kom zoo stond.»

»Goa moar binnen Huibert,» zei Kees eenige oogeblikken later, en Huibert trad het dijkkamerkje in.

Huibert Balders was in 't geheel geen kind meer; eerzou j'em vijfentwintig dan negentien hebben aangezeid, maar toch — a'j goed luustert dan ku'j 'em 't hart heure sloan.

»Hê ê ê ê!» kwiem ie gedurig — »zoo roar, zoo kort van oajem! — zoo dreug, zoo plekkerig ien den mond; zoo knikkerig ien de knie'? — Kom!... Verdrêjd! 't Iskrek 'en mins as ikke. — 't Is niet gering hier... 'en vergulde spiegel! Harrejennig, wat zie'k er uut! zoo bleik as de dood, en êvel bin'k heelegaor werm. Wat zou Luitje wel zeggen as ze wiest da'k hier was...? — Lupt ze doar buuten? Verrechtig! Kiek met 'en peers jekske en 'en witte rok oan. Hoe proper en toch hoe simpel! doar zit geen grutsigheid bij. Wa'n oarig wiefke zou 't wêzen! — Pst! — Luitje! — 'k Wou dat z'is hierhin uutkeek! Pst! — — — 'k Heur wat. Zou oome d'r oan kommen...? 'k Wou da'k weg was... 'k Gluuj as 'en bol ien den oven. Bi'j gek jong, kerroazie!» En nauwelijks had Huibert de gedachte om ferm te wezen bij zich verlevendigd, of de deur ging open — Huibert draaide zich wat schuin op zij — en Hannes trad binnen.

»Wie he'k doar?» vraagt Balders op een toon zoo voor-naam en destig als hem mogelijk is, en laat zich te gelijker tijd in een armstoel zakken.

»Huibert — Huibert Balders oome,” klinkt het antwoord, en hij die het geeft vermant zich en komt een schrede nader.

De grootste verwondering teek ent zich op Balders geelaat. De hand brengt hij boven zijn oogen alsof hij scherper wil zien, en eindelijk zegt hij afgemeten: »Gij! — wat wou gij hier?”

Eenige oogenblikken blijft het stil. Huib wou zoo veul, moar — 't wou d'r niet uut.

»Ik meinde,” ving Balders langzaam aan, terwijl hij onrustig de handen over de armen van zijn stoel liet heen en weer glijden: »ik meinde da'k dukkels meer as kloar had gezeid, da'k op bezuiken van een van de Hoazekamp niet gesteld was. — Heit ie Huibert?”

»Noar oe voader oome, mien grootvoader.”

»Dat die Huibert heitte wiest ik lang véur ou; dat ha'j mien niet te rappelierien. Wat doe'j hier te kommen?”

Huibert ziet strak. — »Loak moar!” Hij vermant zich, treedt den oom naderbij, en spreekt zacht en schijnbaar kalm:

»Oome, d'r zin twee bruurs, de een is riek en hoog, de andere is erm en hoalt 'et zoer ien de wereld; de erste bin gij, de....”

»Lés ie 'en boek! ziede roazend!?” roept Balders: »Hei'j 'en leske van buuten geleerd um mien is oan 't buis te kommen? Proat moar niet wiejer menneke; die kemélie die kenne we al: géf ie wat of doe'j 't niet gern. Da'k riek bin, misschien de riekste uut de Bétuw, dat weet ik, en dat weten ze allemoal, méer as ik zien loat of weten wil. Da'k de erste bin doar beruum ik me op, umda'k 'et deur eigen hand, en eigen heufd, en eigen overleg — zie je — gekregen heb; geen mins en geen ziel he'k 'r dank veur te weten. Als gilluu van de Hoaze-

kamp, nou met 'en lêge buul kumt, dan kniep ik de oogen digt, zie je — zie je, zóo doei ik dan; went eigen schuld ploagt 'en mins 't meiste. — Blijf ien oe stand, zei ik; moar fluute Jan Berend! ik wiest wel dat de botter uut 't vat, en 't nekske zou buugen. Komplement menneke, en da'k er niks van wil heuren; loat voader Oarie blied zin dat ie zoo véul van mien kreeg."

't Schemert Huibert, maar 't laatste heeft hij verstaan, en hevig wil hij roepen: »Gelogen dat ie van ou kreeg!" maar hij toomt zich in, en vraagt bedaard: »Van ou gekregen oome! doar he'k nooit afgeheurd."

»Da's wel meugelik!" zegt Hannes: »moar — as 't hier Engeland was dan zou'j 't bêter begriepen: de oudste zeun kriegt doar alles, de andere kunne heerkomme zuuken."

Dáar wist Huibert niets van. Die woorden, zonder ziel of grond, verzachtten echter zijn wrevel. 't Was meugelik dat voader van oome meer as zien recht had gekregen. 't Kon wézen dat..... en, kalmer nog meer naderbij komende, sprak hij gevoelig: »Dan zou'k oe de hand drukken oome, dan zou'k oe zégenen, went, alles waj oan voader gedoan hadt, dat zou'k rékenen as oan mien gedoan."

»Loat moar zitten, loat moar zitten!" zegt Hannes, terwijl hij de hand afweert die hem werd toegereikt: »Doar wi'k geen dank veur." Opstaande: »Wou'j nog wat anders?"

»Nee oome.... nee, niks...."

Doar geet Luitje 't venster langs:

»Joa oome, joa, nog 'en enkel woordje," en radder vervolgt Huibert, terwijl Balders met halfgesloten oogen naar de hoogte ziet: »Joa, oan ou hangt 'et heil van mien lêven. Oome, eiges hei'j't gezeid: Trouw in oe stand; en ikke

oome, heit ik geen Balders, geen Huibert noar oe voader? Kiek, al zeg ik 't eiges, 'k heb handen oan 't lief en gevuul ien de botten; en zie je — weet ie — hoe za'k zeggen — — altied hewwe mekoare ien 't hart gelêgen. Luutje, och Luutje he'k zoo lief, zoo kneujig lief oome; as ze mien wier, joa, ze zou gelukkig wêzen as ikke. Oome, ge bint wel wat heug, moar kwoad bi'j toch niet; nee, dan zou'j geen bruur van voader wêzen. Och, a'j ons soam is oankeek — kiek, dan zou'j geen nee kunne zeggen; dan kowwe verkeeren zoo lank a'j't wou; dan zou'j ook voader de hand wel rieken; oome; God zou oe zêgenen, ou en oe kiender. Och! 'k het Luutje zoo lief, zoo kneujig lief — kiek, doar hei'j nou alles."

De toon waarop Huibert gesproken had was inderdaad zoo gevoelvol geweest dat hij een steenen hart zou gebroken hebben. Balders' hart was niet van steen, in 't geheel niet, maar — in 't hart zat 'en lillik ding dat zwart was; 'en stooterig ding dat alles 'en por gaf wat bêter dan hie was, en binne wou kommen.

Balders was werkelijk een oogenblik getroffen. Hij zag Huibert daar zoo smeekend staan, en, al kan hij aan zijn vurigen wensch geen gehoor geven, een vriendelijk woord zal hem troosten.... »Vort!» zegt het leelijke zwarte ding dat in 't hart zit: »vort! d'r uut 'r mee! Is dat 'en astransigheid; heigrond um weigrond kommen! Vort! d'r uut 'r mee!"

»Ei, ei," zegt Hannes langzaam: »dat dinkske was ligt te prebieren hê? Dank mien op oe bloote knie', da'k niet de perdzwiep vat, en oe, zoo lank a'j bint, van mien arf kasseboen.... — Of ie nou rood wordt of bleik, en of ie nou met oe klavieren scharmt, doar he'k geen spier mee van doen menneke. Gelieke stand! ? Denk ie umda'j oe Balders nuumt da'j doarum 'en echte Baldus bint?

Goat 'r noar vroagen ien Engeland, dan zu'j heuren, — dan zu'j heuren! dat de oudste zeun alles ien noam en doad is. — Oe voader heit hier ien 't land Balders, moar d'r buuten zouwe z'em anders leeren; en dan — nog op den koop toe — zich eiges versmieten en verslingeren oan 'en dern die'k nog niet bij 't volk op den dël zou willen; die me te min en te smerrig is um....”

»Um! um!» schreeuwt Huibert in vreeselijke woede, terwijl hij zich tandenknarsend en met doodsbleeke lippen voor Balders plaatst en hem dreigend in de oogen ziet: »Mien lieve beste moeder besmêlent! die vrome trouwe moeder....? Mins! mins!! ge bint geen mins, ge bint.... God weet wa'j bint, moar weerd bi'j da'j lêger velt as de put diep is; da'j.... da'j....” en Huibert loopt met gebalde vuist driftig het kamertje op en neer, en 't zwarte ding in Balders hart roept als een razende: Weerlichs! en Donders! en nog lilleker woorden, die we maar weg z:llen laten.

Daar gaat de deur open; 't is Luutje. Luutjes lief gelaat teekent angstige bezorgdheid. Huiberts blik ontmoet den hare. Die blik ontwapent zijn toorn: »Oome,” roept hij kalmer doch levendig: »a'j eiges oe moeder hebt liefgehad, zeg dan da'j de miene belasterd en besmêld hebt; trek oe zundige toal ien.... of anders....”

't Zwarte ding van binnen hoert Huiberts kalmeren toon, en — hie bloast zich nog ens zoo dik as ie is; en Balders roept gekrenkt vol bitsheid: »As de weerlich m'n huus uut, heur iel! Zu'j d'r uut zeg....? of mo'k oe oan 't buis kommen....? Wou'j mien hier de wet nog lêzen? Een twee.... drie, opgemarsierd.... mars!» en, met zijn stevige vuist Huibert in den kraag vattende, dringt hij den knaap, die daarop niet bedacht is, ter deure uit en verder.... en verder, tot buiten de voordeur.

»Um Gods wil, voader!» roept het meisje: »voader, nog giesteren het Huib mien uut groot gevaor geholpen; um Gods wil, wat kwoads het ie ou gedaan? Luuster — heur!» Maar, vruchteloos was het dat zij hem toeriep en aan 't pand van zijn jas trok, Huibert was buiten eer ze 't wist, en Balders schreeuwde: »Ook ie wilt den kop boven uut stêken; boven mien, boven oe voader, hooveerdig dink? 'k bēf 'r van; zóo he k 'et nog nooit belēfd!»

»Best!» zei 't zwarte ding van binnen, »de bovenste heit ie, en de bovenste mo'j blieven.»

Lutje weende. En Huibert?

Huibert ging koud water drinken, twee, drie, vier glazen. T'huis gekomen viel hij zijn lieve moeder om den hals, — die docht dat Huib 't ien 't heufd was gesloagen — en kuste haar op 't vriendelijk bezorgde aangezicht.

Huibert ging dien dag in 't land om klaver te maaïen, en hij maaide dóor zonder schoften, — vreemd, zonder proat of weerwoord, krek asof ie oan de roas was.

En 's avonds? Ja, hij ging te bed, en in 't schemerdonker zag hij zijn stoel weer staan, met de kleeren er op, en de schoenen er onder, en — ginds in den hoek zag hij ook het geweer hangen. 't Mussengeweer!.... Al dee ie 't niet gern, de spreeuw' en de mus' had ie 'r wel mee geroakt dat ze drējden en soezelden. Doar hieng 't. — Ien den oorlog schoten ze mekoare wel dood zonder hoat of nêteligheid. Doar hieng 't; niet wiejer as 'en el van 'em af. Wat gluijde 't heufd. De oogen kneep ie digt met geweld. Moar hoe arg duuster was't nou.

Overeind ging hij zitten. Een sprong — en hij was het bed uit.

Daar staat hij met het geweer in handen. Bij het ven-

ster beschouwt hij loop, en pan, en vuursteen. Omlaag naar buiten wendt hij den blik. — Lienks ien 't duuster leit 'et Bijenveld. Doar slupt ie de lillekerd, de trotse mins!

Rechts waart zijn blik, en 't kerkje met den spitsen toren trekt zijn oogen. Langs de leikes heer, klimt en klimt ie; op den hoan tuurt ie; en den hoan heurt ie kroaien, driemoal kroaien.... en — noar hooger kiekt ie, dóar gliensteren de sterrekes weer helder as glas en — weemoed schiet hum ien 't hart; 't mussengeweer loat ie zakken; bei z'n hand' drukt ie veur de oog': »Moeder! Luutje!» roept ie, en — tranen, dikke tranen glinsteren in zijn oogen: Sterrekes, Goddank, heldere sterrekes!

Drie jaren zijn er verlopen. Wilt ge weten wat er in dien tijd is veranderd? Zie, daar ligt De Hazenkamp, maar niet één gelaat herkennen wij. Arie Balders heeft een jaar geleden dat erf verlaten, moeten verlaten. Ongeluk en ziekten van hem en de zijnen brachten hem in 't achter, en Hannes — de rieke Hannes zag 'et oan zonder wee of hulp. Van boer is Arie arbeider geworden, en ginds woont hij in een klein huisje juist bij den grintweg. En toch, 't is aardig, toch kan hij met zijn Lieske God nog ielken oavend danken veur zêgen bij veul ramponderveinding. In vergelijk heeft hij het beter dan vroeger op De Hazenkamp. Brood en minder zorg. Al moest hij om zijn verval veel achting en schijnvrienden, ja zelfs de kerkvoogdij verliezen, toch is hij tevreden, en zelfs zouden Arie en z'n wijsje heel tevreden geweest zijn, wanneer hun Huibert, hun oudste — niet arg verminderd en vreemd van heufd, dukkels arg vreemd en stil gewêst was.

Die 'et niet zag zou 't niet geleuven, hoe machtig veul de ronde flinke jong in die drie jaar' verspeuld had. Warken dee ie as 'en êzel, da's zeker; êten en drinken dee ie op tied, da's óók zeker, moar, dat ie d'r uutzag as 'en vaatdoek; dat ie geen woord sprak of 't most brood neudig wêzen; dat ie nooit, 's mergens noch 's oavends 'en liedje zong of 'en deunje float, en dat ie altied keek as 'en huusmus ien 'en kenariékooi, schuw en akelik, da's net zoo zeker.

Nog tevredener ook zouden Arie en Lieske geweest zijn, zoo niet de kleine Netje — waar moeder zoo mee getobd en gekrooien had, gesturven was. De minsen zeien, dat 'et heel gelukkig was; heel gelukkig! Moar de minsen vuulden niet wat Oarie en zien wiefke vuulden.

Waarveur hei'j meer hart en zurg, veur 't rechterbeen dat ree, of veur 't linker waar 'en gat as 'en vuust ien zit?

Maar, wat hun weervaren was, ze hadden God voor oogen gehouden, ze waren dankbaar tevreden, en hoopten voor Huibert op betere dagen.

Het Bijenveld ligt daar nog als vroeger, maar — a'j de oogen scherp zet en wiejer kiekt as oe neus lang is, dan zu'j toch wel 'en bietje schotsigheid zien. Ge mot boer wêzen om te vuulen waar 't hum krek ien schêlt, moar zien ku'j toch, dat de schoen' zin uutgetrokken en de slof' zin oangedoan.

Daar is Hannes, de groote Hannes. Oan zien neus ku'j niet zien dat ie gekker as gek is gewêst, en koaler as koal d'r af is gekomen.

»Stil," fluistert Kees de arbeider: »'k zie met den boer — St.-Jan 'en jaar — met de ossen noar Londen gewêst; dat ie dartig keuningskoppen op 't stuk verspeulde wil ie niet weten; dat ie 'en nêf of 'en eum zocht, die de erste van 't land was en Balders heitte, doar sprêkt ie

geen woord van; dat ie doar, deur zoo'n mikmaks van 'en kerl ien de hugt gestoken, veur 'en oarige pluk is afgeknooid, doar zal ie geen toal van lochten; dat ie wark had um ien 't noajoar 't jonge vee te koopen, doar kniept ie de oog' van digt. Dat Kees de noarigheid weet, dat stékt 'em genog. Kees mag 'r geen woord van spréken .... Nou, dat duut ie ook niet, hie fluustert 'et moar."

Op 't oog is Hannes Balders niets veranderd, maar Wimpke wel. Wimpke is nu acht jaren oud; 't is 'en mooi 'en knap jungske. Zoo stadsig ziet ie 'r uut. 'En loakens bokske, 'en schots kielje, 'en spierwit kroagske, 'en gélzied deske.

Noar de derpschool mocht Wimpke niet, dóar was Luitje glad bedurven. Nog 'en joar wiejer, 't most buugen of bersten, dan zou ie 'en meister ien huus hebben, en alles leeren, tot Engels tpe.

Zoo'n lieve jong, zoo'n lekkere jong! »Kom is hier Wimpke," roept Balders: »zeg nog is éns wat burgemeisters Oarend oe leerde; toe sprék is Frans. Toe, dan Krieg ie 'en kwartje. Toe dan."

»Bezoer meseu, voes ét 'en foe meseu. Nou 't kwartje!" riep de jongen, en Balders zei: »Owie meseu," en gaf het kwartje, en had 'en oarigheid, en lachte dat ie meinde te stikken. Den Oarend most hum nog meer leeren. Wimpke was sneu, zonder weergoai, 'en jong um te stélen!

't Is avond geworden. Aan de linkerszijde van Balders' woning, nevens de lage zijdeur staat de welput. 't Is Luitje die op den rand zit. Wat is ze schraal en smal en akelig bleek geworden.

»Ze lêven te vet en te kwiestig," zegt de afgunst. »Z'is jongens-gek," zeggen de meisjes die geen jong kunne

kriegen. »Ze lupt met de têring,” zeggen de meesten. »Jammer van zoo'n knappe dern,” zeggen de jongens. »Doar hei'j de preuts- en de stiefheid,” zegt Berend, die 'en blauwtje liep en arg verliefd was gewêst. »Krek as 't heurt, dat kumt 'r van,” lacht Sander, die machtig veul op 'r duiten geloerd en ook 'en blauwtje gelooopen had.

Zéker is het, Luitje voelde zich slap en ziek en treurig. Veel heeft ze geleden. Ze had zich met Huibert 'en kluuske getimmerd; wreed was't weggeschupt. Op 't puin tuurde ze drie joaren lang. Botter had ze willen strieken op 't brood van 't erme Oarieshuus; weg was't genomen en — veur de verkens gegooïd. Deur zuuvere gloas' had ze ien voaders verval gekeken; hum eiges had ze tot warken, zuinigheid en afstand van hoogmoed oangeteid; fluite! Hannes was de erste, de erste zou ie blieven. Gaf Piet honderd veur 'en vulle, Hannes gaf er honderdentien; met buultjes was 't geld ien huus gekommen, met zakken was't 'r uitgegoan.

Eenig geritsel in 't elzenhout ter rechterzijde, doet het meisje vluchtig ontstellen en haastig omzien.

't Is Huibert. Drie moand' gelêje sprak z'm 't lest, en, veul viel 'r veur, toen voader — hoe bleef 'en roadsel — d'r achter was gekommen.

»Luitje!” roept Huibert, »één woordje asteblijft.”

Vreesachtig ziet het meisje rond, doch, schielijk snelt ze op het elzenhout toe, naar Huibert, den trouwen Huib die haar zoo lief is.

»Luitje, ik bin 't; moar op'en distansie asteblijft,” zegt Huibert, en weert haar af met de hand. 't Meisje blijft staan. Wat mocht er wêzen?

»Luitje 'tis lang genogt; lang he'k oe ien 't heufd gelêgen, en lang, heel lang he'k oarigheid in ou gehad.”

Wat vremde toal!

»Alles sliet met den tied Luitje; 'en keers wil vet um te branden; bij mien is de olie de lamp uut. Zuchten en steunen Luitje, ku'j volhouwen éen, twee, drie joar, moar dan ook is't op, dan geet de oarigheid 'r af."

Wat roare stem!

»Gij ien de hugt, ik ien de lêgte Luitje, dat lupt 'en ave-rechtse weg uut; da's 'en onneuzel ding. Ronduut gezeid: ons spulleke geet me vervêlen. Oafke Van Houten het me allang zoo toegelonken, en — ik ken 'r 'en trop die ou noar de oog' zien, geliek van stand en stief ien de duiten."

Was 't donker .... of wier 't op ens zoo duister?

»Ien vrindschap scheie Luitje, is bêter as mekoare op-houwe en ien de weg stoan. Vrij za'k wêzen en vrij zulde zin; wat oe voader meint is woar en goed: kalf bij kalf en koei bij koei."

Zat 'r 'en kat op 'r kël?

»Nou Luitje hier is mien hand. Atjuus heur, — hier — wi'j niet vrij wêzen .... ? 'k Zeg oe nóg ens, ielk z'n wêg — dan — dan lachen we weer eer de karmis ien 't darp is. Hier — ien vrêje en vrindschap. Mergen Luitje, mergen zu'j tien pond ligter wêzen. Dan — — — God! wat schêlt oe — ? Luitje! wat kiek ie roar. Wa'k oe bidden mag, sprêk toch, — wat hei'j — Luitje? Lieve Luitje, sprêk — sprêk — 't is krek of ie starft. Help minsen, help! ze starft! mien Luitje starft."

Daar staat de knaap en aan zijn voeten ligt het zwakke, door den vreemden aanval zoo diep geschokte meisje in bezwijming neder. Hij meent wêl te handelen, in haar belang heeft hij zich zelf bestreden, hij heeft haar hart weder vrij en zoo haar lichaam weer gezond willen maken. Toonde hij zich los van haar, los zou ze van hem wezen.

Maar zie hoe hij heeft misgerekend, en — hij kust zien

liefke verscheidene malen op het doodsbleeke aangezicht; snel loopt hij op den waterput toe, doet den emmer dalen, doopt zijn halsdoek in het opgehaalde koele water; ijlt terug, verfrischt de dierbre, en, meer nog de teedere woorden — zoo geheel in weerspraak met de rol die hij daar even speelde — meer nog de warme taal van 't minnende hart dan de koude van het welwater, brengen het meisje tot zich zelf terug, en 't eerste wat ze zegt is: »Huibert, Huibert, was't 'en dreum, he'k oe weer, of . . . ?»

»Al mien lêven! al mien lêven!» roept Huibert vurig: »Luutje, Luutje! da'k oe zeer dee, 't was uut bestwil. Luutje, zoo woar as ge mien lief hebt, zoo woar he'k oe altied, altied liefgehad.» En Luutje, ze keek Huibert oan met heur kloare trouwe eugskes, en Huib hie bad: Mocht God heur starken en voaders hoogmoed brêken meteen!

Een half uur later trad vader Hannes de keuken binnen. Hij riep zijn dochter. Zij was er niet. Naar den deel: »Luutje!» Geen antwoord. Op haar kamertje: »Luutje bin ie hier?» Een zwakke stem: »Joa.»

Hannes treedt op de bedstede toe; ziet zijn dochter nog bleeker dan gewoonlijk er nederliggen, en zegt: »Wat schêlt ou weer?»

»'k Was zoo slap voader, a'j mien hebben wilt za'k opstoan.»

»Slap, umda'j niet êten wilt. Is 'r één boer woar zoo-veul vleis ien huus en zooveul vet ien den pot kumt? Woarom êt ie niet? 't Is 'r; 't steet 'r; die slap wil wêzen kan't worden ook.»

»'k Heb weinig trek voader.»

»Zet oe dan 'en kummeke koffie zoo sterk a'j 't lust, moar sprêk me van geen slaphed; as ik wil, dan smiet 'k den sterkste op zied. Êt!» besluit Hannes: »en dan ku'j

zoo doen, zoo!" en bij dat zoo, slaat hij zich een paar malen met kracht op de borst.

't Meisje zag den vader aan, en zeide zacht: »De kracht kumt van God.»

»Altied teksten as't niks te pas kumt," schimpt Hannes binnensmonds, en 't zwarte ding bloast weer: »Wa'k wil dat wil ik! wa'k wil dat doe! 'k.»

Hannes! Hannes! 'en streujwis wiejer dan zou'j den oppersten Heer zien teugels griepen. Grootte Hannes, wat zou'j klein, onneuzel klein worden. Schei uut, sprék van wat anders!

»Kracht of geen kracht," zegt de vader na een oogenblik van stilte. »Mergen is 't perdsmerkt te B. — 'k goai er met Mie de hardlooper heer. Wimpke zal mee; moar zie je, 'k wil dat ie op z'n allerbest zal wézen. Het ie 'en plooi kroagske schoon? Is alles beheurlijk ree en bekwoam? En dan veur mien — de zulveren gespels wi'k op de schoen'; de zulveren zweip, die'k met harddroaven won, wi'k gebruiken, en 't heufdstel van 't perd mot ook gepoetst. Milles van Z. leit altied te zwetsen en te bluffen; dóar he'k 't zoer oan. We zullen sien neuske veurop zetten en hum is teunen, dat we méer zin dan hie met z'n proats. De gouwen tabaksdeus mo'j ook nog 'en striekske geven, en hier -- de spullekes hier, kast en sinjetten, beheurlijk Luutje; poetsen dat ku'j. Kom dern 'et bed uut, a'j eer in oe voader stelt.»

Toen Balders het kamertje verlaten had, zuchtte het zwakke meisje diep. Met moeite stond ze van haar leger op, zocht de voorwerpen bijeen die ze bewerken of zuiveren moest; werkte — warkte tot loat ien den oavend, en rook gedurig oan den ékfles umdat ze zoo roar, en zoo vreemd, en zoo slap was.

De vriendelijke September-morgenzon blonk lachend over weiden en akkers; de hooge bergen vol koren schitterden in haar liefelijk licht, en 't rundvee, kalm en vreedzaam, loeide haar een vroolijk »welkom" toe.

Die Balders — de groote Hannes Balders — had zien rijden, met zijn William naast zich; 't mooie perdje veur de nette kapchais; hij en 't jongske in 't volle kastentuug, met vlag en wimpel; die zou gezeid hebben: »Boer is heer. Boer is keuning." Jennig! zoo blonk 'et.

't Ging in vluggen draf naar de paardenmarkt, die in het dorp B., drie uren van D. gelegen, dienzelfden dag zou plaats hebben.

't Was een vermakelijke rit voor den hoogmoedigen Betuwenaar.

Verdrêjd! as 'r één was die hum tegenkwiem en niet »sappoba" speulde. Balders zweep zwierde nu eens links en dan weder rechts, om uit te drukken: »Dag Janssen, — Dag Teunis, — Mergen Koatje, — Gegroet Hanneke," — geheel overtuigd van de meerderheid die aan zijne, en de minderheid die aan de hem voorbijgaande zijde was.

Juist aan den viersprong waar de wegwijzer stond, lag de nederige woning, die Arie Balders, na 't verlaten van De Hazekamp, betrokken had.

Arie was — oan 't uutmesten van 't verkeschot. Evert zijn twaalfjarig jongske was hem behulpzaam.

»Zie, doar kumt oom Hannes de karkstroat af," zei Evert, en liet den greep een oogenblik rusten.

»Mooi spulleke toch!" sprak Arie: »Kiek wat parfêrt let 't Perdje dat ie 'r veur het, is wel zoo best as 'r één ien 't darp lupt."

»Hawwe 't ook zoo voder," wenschte Evert.

»A'j twee gezonde been' oan 't lief hebt, en heufd en

hart ien teum houdt, dan ku'j krek zoo wied kommen as oome Hannes, en wiejer ook nog."

»Mo'k g'ndag zeggen voader?"

»t Sprékt as 'en geldbuul!" antwoordde Arie: »Steet 'r ien 't woord niet, da'j oe noaste zult liefhebben? Al ziet oome wat hoog en wat stief, ge weet wel dat ie oe voaders bruur is, en — altijd he'k oe gezeid, da'j bij pas de minste zoudt wézen."

»Wimpke, deez kant uitkieken," sprak Hannes.

»Woarum?" vraagde Wimpke, die zich haast niet wenden kon, zoo stijf als hij in 't plooikraagje zat.

»Umda'k — umda'k 'et wil Wimpke. 'k Zie liever koeien hier, as doar 'en verkeschot."

»Doar woont oome, is't niet voader?" en Wimpke wees met den vinger.

»Hier hen uitkieken zeg ik!" gromde Balders: »t is geen oome."

»t Is moar 'en erbeier, is't niet voader? 'en koale jakhals?"

»Krek! geen fatsoen en geen schijven."

»Die hebbe wij, is't niet voader?"

»Nou!" antwoordde Hannes bevestigend.

't Rijtuig was den viersprong genaderd. Rechtsom moest Hannes.

Arie riep: »Gemerge!" en voegde een wuivenden handgroet er bij. Evert nam zijn pet af, en vond, dat néfke zoo mooi was.

Hannes wees met de zweep naar de andere zij, op een bok die stijgerend, met de hoorns in een wilg stiet.

»Wa'n gekke bok," zei Wimpke — die even naar oome en Evert gezien maar zich, zoo spoedig als zijn

kraagje dat toeliet, weer naar den anderen kant gekeerd had.

»De stomme beest ploagt zich eiges; de wilg vuult 'et niet," lachte Hannes.

»Voader, geen ens 'en weergroet," sprak Evert.

»Oome zal ons niet gezien hebben jungske."

»Gezien, dat het ie zeker."

»Dan zal ie gegroet hebben zonder da'j 't zag," antwoordde Arie, en vatte den mestgreep en toog weer aan 't werk; maar Evert schudde het hoofd en dacht er het zijne van.

»Oome groette nog," zei Wimpke.

»Valsigheid, duiten-spikkeloasie jungske, dat verstoaj nog niet. As 'en hond oe biet, wat doe'j dan?"

»Dan schrauw ik voader."

»Schrauwen, nee, dan griep ie 'en hout en dan smeer ie 'em zóo, dat ie soezelt en schél ziet, dát doe'j. Moar dan zu'j niet zeggen: dag hunje, ge bint' wel vrendelik hunje, 't duut mien niet zeer hunje. Begriep ie?"

't Jongske verstond die beeldspraak maar half: »Zin die koeibeest' en perds van oome voader?" vroeg hij iets later terwijl hij op het vee wees dat ze voorbereiden.

»Ziede stoapel gek Wimpke, Oarie het geen os' of perds."

»Van wie zin ze dan voader?"

»Van wie . . . ? Wel van mien," loog 't zwarte ding.

»En gunds dat kleverveld, is dat ook van ou voader?"

»Zeker. — Zit ie wel mekkelik jungske?"

»Best; moar die hoaver gunds, en de wei oan deez kant van de sloot, is dat al van ou voader?"

»Zou dat zoo vrend zin?" zei Hannes ontwijkend, en

liet er spoedig op volgen: »Hei'j nou schik da'j met voader uut bint?»

»Nou of ik!» riep Wimpke en vraagde terstond daarop: »Die eerdappel-akkers heuren die ook al oan 't Bijenveld?»

»Joa, jungske! joa!» antwoordde Hannes en gaf het paard een slag met janhoaver.

»Hé!» riep Wimpke opgetogen, en voegde er dadelijk bij: »Moar wat is dan niet van ou voader?»

»Gij niet,» spotte Hannes.

»Da's welles, da's welles!» riep de jongen en drong zich nader aan den man die hem zoo vurig liefhad.

Lief had, ja, vurig en teêr, doch — met het oog naar beneden en niet naar boven.

Reeds was de markt in vollen gang, toen de groote Hannes Balders van D. met zijn benijdenswaardig spulke, voor de herberg stilhield waar De rijzende Zon uithing.

't Was vol op de merkt, óvervol. Perds van allerlei slag en kleur. Hengsten, merries, ruins en vullles; krek van alles.

»Eh bien sieu Baldérs, oe vart u? Lank niet kezien,» zegt een Fransche paardenkooper die den grooten Hannes ontwaarde en hem de hand reikt.

»Bezoer meseu!» zegt Balders en lucht op eenmaal al wat hij Fransch heeft: »Keman kemportee voe?»

»Merci, merci, sieu Baldérs. Zeker paard' an de mart?»

»Nee man, nee,» zegt Hannes: »ik kan d'r niet missen van 't joar; viefentwintig ien 't tuug, hé hé hé, 'k wou d'r nog éentje bijsnappen ook.»

»As boer Balders kumt, dan geet de merkt gliek weg de hugt ien,» vleit een boertje die een bruine merrie ter markt bracht.

»Hê hê hê, gij smêrt ze,» lacht Balders tevreden, en de merrie beziende zegt hij spoedig: »Wat vroeg ie veur dat perdje?»

»'En bovenste! Driehonderd veur ou!» fluistert het boertje den vrager in 't oor.

»Monster op!» roept Balders.

't Paardje wordt losgemaakt, en de merrie bij den halster houdende, draaft de eigenaar er het marktplein mee langs.

»'t Is 'en beste,» zegt Hannes.

»Vrij koed, maar spat,» zegt de Franschman.

»Dat zou 'k gezien hebben!» roept Hannes gekrenkt.

»Om drie fles Bourgon'j!» schreeuwt de Franschman.

»Um vier!» bluft Balders.

't Boertje keert met zijn paard terug.

»Hou op!» schreeuwt Hannes, terwijl hij den Franschman ter zijde stoot en de hand van het boertje vat.

»Driehonderd! mien!! Alla, zet op! Vort'r mee, ongezien specie op toafel ien De Rijzende Zon.»

't Boertje zegt: »Top!» geeft den gebruikelijken handslag terug en vertrekt met zijn paardje.

»Eh bien sieu Balders!» roept de Franschman: »ikke de spat wil zien; ij eeft ze, ik eb de vier fles kewon.»

»Gelogen!» schreeuwt Hannes: »zu'j mi e n perds leere koopen? A'j wien lust, doar za'k veur den weerlich niet dood op blieven; al wou'j d'r tien hebben; kom a'j lust; 'k goai noar De Zon; kom Wimpke, kom mee.»

En — toen ze binnen goengen ien De Rijzende Zon, toen lachte de verkooper van 't bruinjte zich slap. Spatten had ze en gallen ook! Joa, hie lachte um 't zwarte ding van

den trots — moar — um 't zwarte ding van 't bedrog, nee, dóarum lachte ie niet, en — dóarum lacht ook geen mins.

't Was tegen den avond dat Hannes Balders buiten de herberg stond en op zijn rijtuig wachtte om naar Het Bijenveld terug te keeren.

Veel wijn had hij geschonken; niet slechts de vier flesschen aan den Franschman — die gaarne de spatten vergat toen hij het druivennat proefde — niet slechts de flesch die hij aan den verkooper toegaf, neen, nog een paar bovendien welke het zwarte ding van binnen, eveneens uit den kelder van den kastelein had gelokt.

Veel wijn had hij gedronken, veel meer dan hij goed vond of luste, want, een dronkaard was hij niet, maar — niet kunnen? doar geet ie! »Jan 'en neie!»

Beschonken was Balders evenwel niet; alleen zag hij wat rooder dan gewoonlijk, en blaasde het zwarte ding wat sterker. Wimpke had niet te veul gepruufd — daar had de vader zorg voor gedragen.

Nog maar weinige oogenblikken had Balders gewacht, toen de knecht uit de herberg met den harddraver vóór en de 's morgens gekochte merrie achter de kapchais, kwam aanstappen."

»Het ie z'n spint hoaver gehad? "vraagde Balders en loog er bij: »dat kriegen ze bij mien alle doag', as ze op stal stoan."

»Dat het ie," antwoordde de knecht: »'t Is 'en knap slag van perd."

»Dat geleuf ik," zei Balders: »zoo'n hardlooper is 'r op de heele merkt niet gewést. Acht pries he'k er mee gehoald, ien Uitert en overal,"

Nauwelijks had Balders uitgesproken of een staljongen

kwam met een zwarten ruïn aanstappen, die voor onder den man getoemd was.

»Mien Kees is niet minder,» sprak een stevige boer, die Milles heette en te Z. woonde, welk dorp nog een half uur verder dan 't Bijenveld lag: »Mien Kees is niet minder!» herhaalde hij luider en klopte zijn paard op den glimmenden nek.

»Niet minder, niet minder!» riep Balders terwijl hij zijn Mieke een stevigen klap op den bil gaf dat ze begon te trappelen: »Wel twee honderd gulden schélt 't. Wou'j dien bonk met mien Mieke kompariere!»

»Bonk! Kees 'en bonk? wel verdréjd! dat zu'j mien woar hiete,» riep de eigenaar van het geminachte paard.

»Woar moake!» schreeuwde Balders: »Wou'j ien 'en uur van hier noar 't Bijenveld joage....? Wou'j dat....? Ku'j dat....? 't Liekt 'r wat noar, is 't niet? En dat kan ikke; met hum — hier! met den deze; alla! a'j kerroazie in 't lief hebt.»

»k Zou gek wézen veur niks mien Kees te knouwen,» sprak Milles wat zachter en wendde zich af.

»Alla! hier menneke!» schreeuwde Balders alweder: »wóar moake za'k 'et. Honderd gulden tegen éen da'k ou van hier noar 't Bijenveld véur blief. Alla, a'j durft: duuzend tegen éen. Wat schélt 't mien. Duuzend! Zeg, wou'j mien takkeniere?»

De boer gaf geen antwoord.

»Zie je wel dat 'et 'en knol is?» riep Balders, terwijl hij vuurrood geworden triumfante blikken in 't ronde wierp.

»Umdat oe eigen perd 'en knol is wi'j 'em woagen,» zei Milles »mien Keeske is 'r te best veur.»

»Toe moar Kobus!» riep er een.

»Hie met de sjês en g ij d'r op, dan ku'j best véurblieden,» sprak een ander.

»Oan Milles tien minuten veur!» zei een derde.

»Dat doi'k, dat doi'k!» scheeuwde Balders: »en duuzend gulden tegen één! — A'j 't wint, ziedoar, 't perd en de sjès 'r bij; zeg, durf ie 't nou nog niet?»

Nog een geruimen tijd duurde de woordenstrijd op 't levendigst voort. In 't einde, of Milles zin had of niet, hij moest toegeven. Behalve dat het door Balders gekochte paard in De Rijzende Zon mocht achterblijven en daarom van de kapchais werd losgemaakt en weggeleid, was men overeengekomen dat Balders met zijn rijtuig tien minuten later dan Milles op zijn Keeske vertrekken zou, terwijl nevens Balders en Wimpke, nog een derde in het rijtuig moest plaats nemen om getuige te zijn.

De uurwerken werden geraadpleegd en gelijk gezet. Milles besteeg zijn Kees. Nog drie minuten dan was het zeven uren; tien minuten later zou Hannes vertrekken.

Éen — twee — drie. Vort! en — als een pijl uit den boog vloog de ruïn met zijn meester den weg op. — Harrejennig, wat liep ie!

Voor Balders klonken ontmoedigende kreten van alle zijden.

»Loat 'em, loat 'em!» riep Balders gedurig en beet op zijn nagels.

»Ge hoalt 'em niet. Ge hoalt 'em niet; hie jast 'em ien drie kertier!»

Balders beet zich de lippen in bloed. Mieke krabde met den voorhoef alsof zij 't voelde, dat men haar eer te na kwam.

»'En kloare!» riep Balders. De borrel kwam — in één kloek naar binnen, en, 't zwarte ding werd nog zwarter.

»'t Wordt tied da'j d'r ien stapt,» zei de kastelein: »nog twee minuten.»

»Tied genogt!» pochte Balders: »al was't 'r nog tien!»

»Eindelijk, daar zat hij. De getuige — een boer uit Balders' woonplaats — zat aan de andere zij. Willem — tamelijk beduusd en erg gedrongen — tusschen de beide mannen in.

»'t Is tied!" riepen verscheidene stemmen.

»Geen hoast!" schreeuwde Balders: »bij den meulen za'k 'em al veur zin." — Gelach. — »Zit ie goed Wimpke? Alla! Veuruut!" De zweep kwam op de driftige merrie neder; ze deed een sprong, een ruk — als de bliksem schoot ze voort — snel, ongelooflijk snel, en de achterblijvenden die het rijtuig met geopenden mond bleven nastaren, tuurden alras tevergeefs, want in weinige oogenblikken was de kapchais achter het elzenhout, in een digte stofwolk verdwenen.

En vooruit ging het zonder weerga. Mieke scheen den grond niet te raken; de wielen der chais waren door hun snelle wenteling schier onzichtbaar.

»Alla! Hei! Huup!" schreeuwde Balders. De zweeps slag omslingerde het vurige paard dat liep alsof het vleugels aan de pooten had. — Den hoek ging het om, maar de ruiter was niet te zien: »Vort as de weerlich! horrrt! Bij den meulen za'k 'em hoalen!" Klets! — »Alla! Hor rrrt!"

En voort ging het, zoo mogelijk nog sneller. De boer ter linkerzijde, klemde zich aan den chaisrand vast; alles schemerde voor zijn oogen. Wimpke zweette van angst; hij zag niks meer, geen spier. »Voader, voader!" riep hij gedurig, »voader! ik bin zoo benauwd. Schei uut, schei uut!" Maar Balders gilte: »Stil jungske, stil! Geen nood! Huup! Alla! Huup! Hei iii! Horrrrrt!"

En voort ging het, woest, akelig woest. De schier boven krachten aangestremde merrie was met schuim overdekt. 't Was alsof een roofdier haar op de hielen zat. De ooren lagen haar in den nek; 't brandde haar van

binnen; ze zag niet meer, maar hooren kon ze nog, hooren, de krijscheude stem van haar onmeedoogenden meester, die — den hoek bij de linden omgereden — den ruiter ontwaard had, en vreeselijk gilde: »Heiiii! Huuuu r! Horrrrrt!"

En ontzettend werd nu dat jagen. 't Was alsof het heil van 't vaderland aan den loop van 't arme Mieke hing. Nog altijd rende zij voort, huizen, akkers, boomen, — alles in de avondschemering gehuld, — met kogelvaart voorbij. Rechts lag de molen; één oogwenk.... en, zij lag verre achter. Voort ging het, voort!

En Milles? Zijn Keeske draafde dat het een lust was; soms in galop, hij zou 't wel rooien. »Nog 'en kertierke; tsá jong! tsá!"

Maar hoor.... een gillend „Hei hort!" klinkt in de verte; .... hij ziet om. Verdréjd! doar kumt de kapsjés. »'t Sá! 't sá Keeske! 't sáa!" En Keeske liep, liep als een haas.

Huu u u r! Hor r r t!" klinkt het al nader. 't Geraas van het voertuig wordt sterker met iedere seconde:»'t Sá Keeske! 't sá a a!"

En Keeske loopt nog sneller — maar — Mieke is hem de baas. Haar kop raakt als 't ware zijn achterpooten. Gehits van Milles.

Oorverdoovend gillen in de kapchais.

Ai! daar schokt het rijtuig. Een diepe geul in het spoor van den grintweg had dien schok veroorzaakt.

De bevende getuige klemt zich vaster aan den chaisrand.

»Voader, voader! ge joagt ien de sloot!" gilt Wimpke half schreiend.

»Geen nood jungske, geen nood!" schreeuwt Balders, »ik hoal 'em! ik hoal 'em! — Stil toch Wimpke.

Heiiii! Huuuur! Horrrrrt!".... En — nóg een zweepslag die klettert, nog een ruk aan den toom, en — met een krijschend Hoerah! van den voerman, vliegt de merrie den zwartruin voorbij.

Recht overeind staat Balders in zijn voertuig.

Voor 't inhalen vreest hij niet. »Hier is de handwiezer bij Oarie oan den viersprong. Hoerah! Links uut de flank! Huur! Horrrt!" en, links gaat het den handwijzer om — Om? — Er tegen! Een krak! — Een dreun....

»t Sá! 't Sá a a al!" roept Milles, »doar leit nou de grutsheid. Hó hó moar Keeske, de duuzend is mien!"

't Is nacht. Wij bevinden ons in de op- of kelderkamer van een arbeiderswoning. Een flauw brandend keukenlampje verspreidt een somber licht; 't riekt er sterk naar azijn. Zachtjes wordt de deur geopend. Een armoedig doch rein gekleede vrouw treedt binnen, en een stil maar aandoenlijk tafreel treft haar oog.

Op een stoel, naast het hoofdeneinde eener bedstee, zit, half liggend, een man wiens arm in een doek hangt. Een breed gevouwen doek is hem om 't hoofd gebonden; een ligte sluimering heeft hem bevangen, maar gedurig steent hij of maakt een onrustige beweging. De man is Hannes Balders; de vrouw is zijn schoonzuster, Aries lieve Lieske.

Over de bedstee heen ligt een meisje gebogen die de hand van een knaapje in de hare houdt, van een jongske dat erg bleek ziet, maar rustig schijnt te slapen.

Hij slaapt — ja — want zijn zachte ademhaling getuigt dat hij niet — — neen, zij getuigt dat hij leeft en slaapt. — Goddank dat hij slaapt!

Dat meisje is Luutje Balders, en dat knaapje is Wil-

lem, haar lieve broertje. 't Meisje laat Willems handje los, en terwijl ze nederknielt, vouwt zij haar handen en bidt. Wat heeft ze veel te vragen, entoch, wat bidt ze kort. Zij zucht!

Aries vrouw, die bespeurt dat haar hulp in dezen oogenblik niet van noode is, zet zich nabij de deur op een stoel en vouwt evenals Luutje haar handen.

»Wimpke, Wimpke!» steunt Balders met een nare stem, zoo dat de vrouwen er van ontstellen: »Wimpke, waar bin ie!»

»Stil! hie sloapt lieve voader,» zegt Luutje zich herstellende en drukt haar koele hand tegen vaders gloeiende voorhoofd.

»Nee, hie zit ien de sjés; hou op! hou op!» roept de vader, en in zijn stem ligt iets akelig droevigs.

»Stil toch, stil!» fluistert het meisje: »rust is neudig veur ou en veur hum... Blief nou zitten voader!» smeekt ze zacht daar ze ziet dat de vader in onrust wil opstaan.

»Zitten nee,» zegt Hannes luide, terwijl hij de oogen opent en opgestaan, straks voor de bedstee op de knieën valt: »Hier is mien jungske.... sloap ie verrechtig....? Zeg Wimpke, lieve beste menneke, sloap ie....? Luutje! ik heur niks,» vervolgt hij gejaagd. »Luutje, oajemt ie nog? Luuster dan toch. Wimpke! Wimpke!» en in den hevigen angst vat hij met zijn ongedeerde hand het knaapje bij den arm, en schudt hem en roept alweder: »Jungske, beste jungske! wor is wakker, da'k zie da'j lêft. Wimpke, Wimpke! toe, kiek oe voader is oan?»

't Baatte weinig of het meisje den beangsten man tot bedaren zocht te brengen, hij bleef onverstandig ofschoon zachtjes het arme knaapje schudden.

Goddank! Goddank! daar slaat hij de oogen op; daar ziet het jongske zijn vader aan. Het flauwe licht doet wel

het zwakke en fletse van dien blik niet bemerken, maar toch — 't is voor de eerste maal na den schrikkelijken val uit het in dollen vaart gestuite rijtuig, dat het knaapje de oogen opent, en weder zegt Hannes: »Goddank!» en buigt zijn geteisterd hoofd voorover, en drukt zijn lippen op Wimpkes bleek gezichtje, lang, zeer lang — droevig lang.

Maar neen, die blik is den beangsten vader niet genoeg; zijn Wimpke leeft, doch hij moet hem zeggen, dat hij geslapen heeft, dat hij geen letsel bekwam en zich wel bevindt; hij moet zeggen, dat alle vrees van den vader ijdel geweest is, en slechts een lange flauwte zijn oogen en mond tot nu toe gesloten hield. »Is 't niet mien jungske....» spreekt Balders in koortsige opwindung: »ge ziet, ge heurt mien? Zeg dan moar joa, allinnig joa, en da'j geen pien hebt. O God! wat was ik benauwd.»

»Moar liefste vader,» smeekt Luutje vurig: »a'j Wimpke lief hebt, loat 'em dan vrêjig. Ge weet wat de dokter gezeid het: rustig loaten is veur 't oogenblik 't eenige wat te doen is; en, natte doeken op 't heufd, zie, dat doe ik gedurig.»

Maar 't smeecken baatte niet. 's Vaders onrust was al te groot.

»Och! loat me!» riep hij somber. »Wimpke, sprêk moar 'en eenig woord. Zie'j oe vader? Heur j'em sprêken? Zeg mien liefke, mien oarig kerlje, niewoar ge ziet en ge heurt 'em....?»

't Bleef een oogenblik stil. Op eenmaal vaart het knaapje een rilling door de leden. Hij sluit de oogen, doet ze weder open; richt den blik naar boven, en lispt:

»Heur, 't karkurgel speelt. Hoe mooi! — Zie, wa'n licht! — hoe fel! en kleuren zoo zacht as van — 't pauwe — veer — ke. — Heur — Zie —» en weder sluit

hij de oogen, en weder trilt zijn lichaam, en Balders roept in hevigen angst: »Help, help! O God! wat duut ie roar. Wimpke, mien lieve mien eenigste Wimpke, wat lig ie stief! Helpt dan niemand...? M'n heufd geet bers-ten. O God! — Wimpke — zie mien oan, mien jungske, mien lieve jungske!»

Uit de aangrenzende kamer is de dokter — die er met Arie en Huibert Balders toefde — toegeschoten. Met zachten dwang trekt hij den jammerenden vader terug; voelt het jongske den pols, maar blijft somber en met deernis op hem nederzien. Aries gade ondersteunt met Huiberts hulp den vader, die als wezenloos voor zich uitziet.

»Is ie bêter.... of is ie....?» steent Hannes akelig, maar kan den zin niet volënden.

»Neem je rust goede man,» zegt de dokter, »en bedenk» — maar Balders laat hem niet uitspreken. Uit de hem ondersteunende armen rukt hij zich los; vliegt op den geneesheer aan, en, met woesten blik hem in de oogen ziende roept hij weder: »Zeg, lêft ie, sprêk! sprêk! — of anders —» en de angst doet hem de vuist ballen.

't Is vruchteloos dat de geschokte tot rust vermaand, en gebeden wordt om kalm te blijven. Op aller aangezicht heeft hij de vreeselijkste waarheid gelezen.

»Dood! dood!» gilt hij akelig: »dood!» en hij rukt zich den band van het hoofd, werpt zich over het lijkje heen en krijgt vreeselijk bang.

»Kind! liefst jungske!» klinkt het hartverscheurend door het snikken heen: »Eenigst jungske! Vermoord! Deur mien! — Wimpke, klopt dan oe vroolikke hertje niet meer? Dood!» en zachter schreiend als een kind, steent hij: »'k Had oe zoo lief, zoo zielsvol lief, en 'k was oe moordenaar!» En — weer vleide de vader; weer

brandden zijn lippen op de verstijvende wangen; weer smeekte hij dat het schijn en geen waarheid zou wezen; maar te vergeefs, 't jongske hoorde hem niet, en — uitgeput zinkt de ongelukkige vader bij de sponde ter neder.

Het noodlottige voorval waarvan we getuigen waren, had in de woning van Hannes' geminachten broeder Arie plaats gehad. Na den vreeselijken val uit de chais bij den handwijzer, was er uit de daar tegenoverliggende woning van Arie, dadelijk hulp toegeschoten. In de eerste oogenblikken was door het miskende gezin al het mogelijke gedaan om te helpen en te redden, en, niet één dacht er aan — Huibert niet uitgezonderd — om kwaad met kwaad te vergelden. Ze zagen een ongelukkigen vader met zijn kind; ze zagen een broeder met het knaapje dat hij zoo hartstochtelijk beminde.

En nu — zes weken later — bevinden wij ons in het ruime slaapvertrek van Hannes Balders.

Gisteren bekwam Balders, sinds dien schrikkelijken nacht, voor 't eerst zijn zelfbewustzijn terug. Een zware zenuwziekte had hem dat zelfbewustzijn doen verliezen. Met onschatbare liefde en trouw was hij in dien tijd door zijn zoo dikwerf veronachtzaamde dochter verzorgd geworden. God had haar in hare zwakheid gesterkt; doch zij niet alleen, maar ook de broeder, de schoonzuster en hunne kinderen, ze hadden gewaakt en geholpen zooveel zij vermochten. Gisteren evenwel, toen de Kranke zijn bezinning terugbekwam, toen hadden zij zich bescheiden teruggetrokken; ze wilden geen dank, en zelfs moest Luutje op handslag beloven, van hun »geringe hulp» geen woord te zullen reppen.

Wat is de groote Hannes schrikbarend veranderd. Gij

herkent hem niet meer zooals hij daar op zijn krank-leger, met het verzwakte hoofd tegen een berg kussens geleund, een weinig overeind zit. Bleek, doodsbleek en mager is nu het gelaat dat nog maar kort geleden, zoo vol en zoo blozend was. Hol, vreeselijk hol liggen die oogen en missen leven en vuur.

Luutje zit in vaders groenlederen leunstoel ; ze heeft in stilte gedankt en gebeden, maar, biddende is ze zachtjes ingeslapen. Wat had ze ook veel gewaakt.

Zie, terwijl Balders onbeweeglijk het oog op de dochter houdt gericht, glijden er tranen langs zijn wangen.

»Luutje, Luutje!» roept hij met zwakke stem.

Het meisje bij 't minste gerucht ontwakend, rijst van haar zetel op, en naderkomende vraagt ze zacht: »Wil ie drinken voader?»

»Nee Luutje,» antwoordt de zieke, en herneemt terwijl hij met zijn matte oogen haar als in de ziel wil lezen: »Luutje, hiew ie ook van Wimpke?»

Het meisje barst in tranen los; grijpt de hand van den zwakken vader en drukt die teeder.

Een glimlach verspreidt zich over het bleek gelaat: »En van mien — van oe voader, Luutje?»

Daar droppelen liefde-tranen hem op 't voorhoofd en een kus streelt zijn wang.

»He'k liefde van ou verdiend....?» zucht Balders: »Wimpke ha'k méer as lief, en hum he'k den dood gedaan.»

»En nou léft ie bij God, voader.»

»Bij God!» herhaalt de vader langzaam: »Is 'r 'en zark ien stad besteld Luutje?» vraagt hij een oogenblik later: »'en groote zark met William Balders 'r op?»

Toch — tóch leefde het zwarte ding nog.

»Nee voader,» zegt de lieve dochter: »nee, Wimpke

sloapt onder de hangende wilgen. Och! loat geen hoogmoed 'em dekken; de lèvende God die wil 'et niet."

»Hoogmoed!" herhaalt de vader met klem, en drukt de hand voor het aangezicht; en later, als tot zich zelven zegt hij: »Mot dan de eerste de eerste niet blieven?"

De tijd was gekomen: »Nee, nee voader, dat mot, dat kan niet," roept Luutje: »gunds ien dat boek, ien grootmoeders biebel dóar steet te lêzen: De ersten zullen de letsten, en de letsten de ersten zin."

Weder blijft Balders een wijle zijn kind beschouwen: »Doar ien den biebel?" zegt hij eindelijk: »dóar...? lès dan Luutje, lès."

En Luutje treedt nader met den grooten klampbijbel. Strak houdt Balders den blik er op gevestigd. Een vaal rood komt zijn wangen kleuren; een zenuwtrillen bevangt hem. Zijn Willem ziet hij voor zich, als in diens laatste ure; daar hoort hij weer die woorden der hoogste verrukking: »Kleuren, zoo zacht as die van 't pauweveerke!"

't Pauweveerke! zie, 't ligt daar nog in den bijbel; 't veerke, waarmee hij gespeeld, waarmee de vader hem de wangen gestreeld heeft. — De magere hand strekt hij naar het bijbelboek uit; het meisje opent de klampen, en legt het boek voor den zwakke neder.

»Hier, hier," zegt Balders en slaat het blad op waarbij de pauweveer ligt: »Hier!"

En — sterker worden zijn wangen gekleurd, want Luutje leest:

»Zijt allen malkander onderdanig, zijt met ootmoedigheid bekleed, want God wederstaat den hoovaardige, maar den nederige geeft Hij genade."

't Is een lieflijke avond. Zie, de popels werpen in de neigende Meizon lange schaduwen over den akker Gods. Wat heerlijke ure, zoo stil, zoo vreedzaam.

Ziet ge — daar ginds bij dien treurwilg, daar staat de man die den troon welken hij zich zelve stichtte, zich zelve weer sloopte. Vijf jaren is het reeds geleden dat Hannes Balders ervaren moest, hoe God den hoovaardige wederstaat. Zie, hij staat daar bij het graf van zijn zoontje; bij het graf van hem, aan wien zijn hoogmoed den vroegen dood berokkende. Daar staat hij, en 't zelfverwijt zal hem pijnigen tot aan zijn jongste ure. Maar toch, hij aanbidt Gods wijsheid: »Dóar, dóar ien reiner lêven, zou 't jungske bêter zin dan hier ien voaders school van iedelen trots.»

Ja Balders, de groote Hannes Balders heeft zich verootmoedigd voor God en de menschen.

't Heeft hem veel, ontzettend veel gekost, maar hij deed het, en 't was liefde van Boven dat hij het in die dagen nog doen kon. Ja, want schrikkelijker nog zou in latere jaren zijn hoogmoed ten val zijn gekomen. Balders was niet geweest wat hij zoo vurig gewenscht had te wezen, en den schijn had aangenomen van te zijn. Destijds reeds stak hij in schulden; gestreelde hoogmoed wordt bitter bedrogen.

Daar staat hij, en uit zijn wambuis trekt hij het veertje te voorschijn dat hem de wegwijzer ten leven geweest is; hij drukt het aan zijn lippen; een traan ontrolt er aan zijn oogen. Hij heeft zich vernederd, en God schenkt hem genade.

Genade! Ja, want hij heeft zijn broeder met warmte de hand gedrukt, en van hem geleerd, waarin het heil van den nederige bestaat, — in tevredenheid. Hij heeft diens vrouw vergiffenis gesmeekt voor bittere miskennis, en

ziet in haar bevestigd, dat gering naar de wereld dikwerf groot is bij God. Hij heeft zich op den voet gezet die aan zijn vermogen past; zijn schulden vereffend, en vindt er vrede bij. Zijn nederig gezinde dochter heeft hij aan 't hart gedrukt zooals hij het slechts zijn Willem gedaan had. En Huibert, den trouwen zoon van een geringe moeder, hem heeft hij geprezen, hem heeft hij roerend de hand geschud; hem heeft hij zijn dochter aan 't hart gelegd; den echt zijner kinderen heeft hij gezegend, en het loon — hunne liefde — is de grootste genade, de zaligste wellust.

Zie — daar gaat hij terug; daar nadert hij De Hazenkamp welke hij — na het verlaten van Het Bijenveld — voor zijn kinderen kocht om er met hen te wonen; en zie, zie — daar dreumelt hem een knaapje van drie jaren te gemoet:

»Ootvoader! Ootvoader!» roept het vroolijk: »Wimpke wil bij ootvoader wéze. Wimpke mot 'et veereke zien.»

En Hannes — hij neemt het jongske op den arm; ziet het teederlijk aan, en zegt bewogen: »Wimpke, lieve kleine kerlje — bij God is genoade! Joa zeker — genoade!»

1857.